



SUSTAINABLE
URBAN MOBILITY
PLANS



*Ilgtspējīgas Pilsētvides Mobilitātes Plāns –
Plānošana Cilvēku Vajadzībām*

www.mobilityplans.eu

ILGTSPĒJĪGAS PILSĒTVIDES MOBILITĀTES PLĀNS



KAS TAS IR?

... stratēģisks plāns, kas pamatojas uz esošo plānošanas pieredzi un ietver arī integrēšanas, līdzdarbības un izvērtēšanas principus, lai atbilstu iedzīvotāju mobilitātes vajadzībām pašlaik un nākotnē, sasniedzot labāku dzīves kvalitāti pilsētās un to apkārtnē.



KĀDS IR PLĀNA MĒRĶIS?

Ilgtermiņa pilsētas mobilitātes plāna mērķis ir panākt ilgtspējīgu transporta sistēmu pilsētā:

- Nodrošinot visiem ērtu piekļuvi darba vietām un pakalpojumiem;
- Uzlabojot drošību un aizsardzību;
- Samazinot piesārņojumu, siltumnīcefekta izraisīto gāzu emisijas un enerģijas patēriņu;
- Paaugstinot personu un preču pārvadājumu efektivitāti un rentabilitāti;
- Vairojot pilsētas vides kvalitātes līmeni un tās pievilcību.



KAS IR PLĀNĀ IETVERTS?

Politikas jomām un aktivitātēm, kuras noteiktas Ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plānā ir vispusīgi jāietver visas iespējas un visi transporta veidi pilsētas aglomerācijas teritorijā, iekļaujot sabiedrisko un individuālo, pasažieru un kravas, motorizēto un nemoitorizēto transportu, kā arī to kustību un novietošanu stāvvietās.

KĀDS IR PLĀNA PAMATS?

Pašvaldībām šis plāns nebūtu jāuzskata tikai kā vēl viens dokuments pilsētas darbā. Ir svarīgi uzsvērt, ka Ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plāna pamatā ir likti jau esošie plānošanas dokumenti.

” Ja jūs plānojat pilsētas automašīnām un to plūsmai, jūs piesaistāt automašīnas un to plūsmas. Ja jūs plānojat cilvēkiem un dzīves vietai, jūs piesaistāt cilvēkus un iegūstat dzīves vietu.

Freds Kents



KĀDI IR PLĀNA PAMATPRINCIPI?

Ilgspējīgas pilsētvides mobilitātes plāns sniedz iespēju daudz efektīvāk risināt ar transportu saistītās problēmas pilsētvīdē. Pamatojoties uz dalībvalstu pieredzi un likumdošanas ietvaru, plāna pamatprincipi ir:

- Līdzdarbošanās;
- Apliecinājums ilgtspējībai;
- Integrēta pieeja;
- Skaidri definētas pamatnostādnes, uzdevumi un sasniedzamie mērķlielumi;
- Transporta izmaksu un ieguvumu pārskats.



Līdzdarbošanās, piesaistot iedzīvotājus un iesaistītās puses jau plāna izstrādes sākuma posmā un turpinās visā plānošanas procesā

Iedzīvotāju un citu iesaistīto pušu iesaistīšana ir viens no pamata principiem. Ir būtiski rūpīgi izplānot šo iesaistīšanu. Tam nepieciešama vienprātība, kāpēc noteiktām iesaistīto pušu grupām ir jāpiedalās, un kāda ir to iespējamā ietekme. Pēc iesaistīto pušu apzināšanas, jā sagatavo to koordinēšanas stratēģija nosakot iesaistīšanas veidu un laiku. Piedaloties iedzīvotājiem un iesaistītajām pusēm, lēmumi par vai pret specifiskiem pilsētas mobilitātes pasākumiem, kā arī pats Ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plāns var iegūt ievērojamu "sabiedrības akceptu".



Ilgspējības nodrošināšana, līdzsvarojot ekonomisko attīstību, sociālo vienlīdzību un vides kvalitāti

Būtiska ir apņemšanās ievērot ilgtspējības principus. Ilgtspējība pati par sevi ir daudzšķautņains jēdziens; ir svarīgi attīstīt kopēju sapratni starp galvenajām iesaistītajām pusēm par to, ko ilgtspējība un ilgtspējīga mobilitāte nozīmē pilsētai un tās apkārtējām teritorijām. Izstrādājot Ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plānu, jāsniedzas tālāk par transportu un mobilitāti, attiecīgi iekļaujot arī sociālos, ekonomiskos, vides un politiski-institucionālos kritērijus.



Integrēta pieeja, ņemot vērā esošos risinājumus un politikas nostādnes dažādos sektoros, dažādu līmeņu un pakļautības institūcijās

Daudzos gadījumos plāna izstrādāšanu veic pilsētas satiksmes vai transporta departaments. Tomēr ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plāna atbilstība nav ierobežota tikai ar satiksmes vai transporta departamenta vajadzībām. Plāna specifiska iezīme ir iesaistīt plānošanas procesā arī citus pašvaldības vai reģionālos departamentus (piemēram, pilsētas plānošanas, vides, ekonomiskās attīstības, sociālo lietu, veselības, sabiedriskās drošības departamentus). Dažkārt šādas integrācijas un sadarbības nodrošināšana nav viegls uzdevums, tomēr tā ir laba iespēja inovāciju un uzlabojumu apzināšanai.



Skaidri definētas pamatnostādnes, uzdevumi un virziens uz izmērāmu mērķlielumu sasniegšanu, kuri ir iestrādāti kopējā ilgtspējīgas attīstības stratēģijā

Plāna pamatā jāliek ilgtermiņa redzējums par transporta un mobilitātes attīstību visā pilsētas aglomerācijas teritorijā. Plānā jāapskata visi transporta veidi un formas: sabiedriskais un privātais, pasažieru un kravas, motorizētais un nemotorizētais transports, kā arī transportlīdzekļu kustība un novietošana stāvvietās. Stratēģiskais redzējums sniedz kvalitatīvu aprakstu par vēlamu pilsētvides nākotni un kalpo par ceļvedi atbilstošu plānošanas pasākumu izstrādāšanai. Pamatnostādnēs jāprecizē konkrēti mērķi, kuri norāda vēlamu pārmaiņu veidu. Pārmaiņām un ietekmēm ir jābūt izmērāmām, kam nepieciešami labi pārdomāti uzdevumi, kuri attiecas uz izvēlētajām jomām un indikatoriem.



Transporta izmaksu un ieguvumu pārskats, ievērojot izmaksas un ieguvumus sabiedrībai plašākā kontekstā

Pasākumu izvēli nosaka ne tikai to efektivitāte, bet arī izdevīguma princips. It īpaši gadījumos, kad ir spēkā budžeta ierobežojumi pilsētvides transporta un mobilitātes sektoros, ir būtiski panākt pēc iespējas lielāku ieguldīto līdzekļu atdevi. Nepieciešams novērtēt iespējas, paturot prātā izmaksas un ieguvumus, ieskaitot arī tos, kurus nevar viegli izmērīt vai novērtēt, piemēram, saistībā ar siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijām, vai ietekmi uz gaisa kvalitāti. Baltajā grāmatā par transportu (2011) Eiropas Komisija uzsver nepieciešamību turpināt ārējo izmaksu internalizāciju, piemērojot vienotus principus visiem transporta veidiem, vienlaikus ņemot vērā katra veida specifiskumu.

POLITIKAS PAMATS

2009.gadā publicētajā **Pilsētvides Mobilitātes Rīcības plāna** ietvaros, Eiropas Komisija ierosināja paātrināt Ilgtspējīgu pilsētvides mobilitātes plānu sagatavošanu Eiropā, sniedzot metodiskus norādījumus, veicinot labas prakses pieredzes apmaiņu, nosakot starpposmu mērķus un organizējot izglītojošus pasākumus pilsētu mobilitātes speciālistiem. ES transporta ministri atbalsta Ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plānu izstrādāšanu. 2010. gada 24.jūnija Pilsētvides Mobilitātes Rīcības plāna kopsavilkumā ir minēts, ka Eiropas Savienības Padome „atbalsta ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plāna izstrādi pilsētu un piepilsētu teritorijām [...] un mudina iniciatīvas veidošanos, piemēram, ekspertu līdzdalību un informācijas apmaiņu, lai izstrādātu šādus plānus”.

2011.gada martā, Eiropas Komisija publicēja **Transporta Balto grāmatu** “Ceļvedis uz vienoto Eiropas transporta telpu – virzība uz konkurētspējīgu un resursefektīvu transporta sistēmu” (COM (2011) 0144 galīgā redakcija). Transporta Baltajā grāmatā ierosināts izskatīt iespēju noteikt Pilsētvides mobilitātes plānus par obligātiem pasākumiem noteikta lieluma pilsētās, saskaņā ar valstu nacionālajiem standartiem, kas izstrādāti vadoties pēc ES vadlīnijām. Tajā rosināts izpētīt iespēju reģionālās attīstības un kohēzijas fondu līdzekļu piesaisti pilsētām un reģioniem, kuri ir iesnieguši neatkarīgas institūcijas apstiprinātus Pilsētvides mobilitātes efektivitātes un ilgtspējības audita sertifikātus. Visbeidzot, Transporta Baltajā grāmatā ierosināts izskatīt iespēju Eiropas atbalsta sistēmas izmantošanai pilsētu mobilitātes plānu īstenošanai Eiropas pilsētās.

Ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plānu izstrādāšana un īstenošana būtu jāsaprot kā nepārtraukts process, kas ietver vienpadsmit svarīgus soļus. Šī procesa grafiskais attēlojums parāda šos soļus loģiskā secībā. Praksē šīs darbības var ieviest vienlaicīgi, vai arī iekļaut atgriezeniskās saites ciklus.

Detalizētāku aprakstu par visiem soļiem un aktivitātēm var atrast vadlīnijās “Ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plānu sagatavošana un ieviešana”. Vadlīnijas ietver labas prakses piemērus, noderīgu instrumentu aprakstu un norādes, kas tālāk parāda visu plāna sagatavošanas gaitu. Vadlīnijas var lejupielādēt no vietnes: **www.mobilityplans.eu**



PROCESS



IPMP PRAKSĒ



Koprivnica, Horvātija

– Situācijas analīze

Koprivnica, pilsēta ar 33,700 iedzīvotājiem Horvātijas Ziemeļrietumu daļā, veica detalizētu tās pilsētvides mobilitātes situācijas analīzi. Tās pamatā bija pašvaldības pašnovērtējums, plašs konsultāciju process ar iesaistītajām pusēm un sabiedriskā aptauja. Pašnovērtējuma rezultāti parādīja, ka pilsētai ir lieliski nosacījumi ilgtspējīgas mobilitātes veicināšanai, un ļoti svarīgi bija izvēlēties piemērotāko virzienu pilsētas mobilitātes stratēģijai. Pilsētas reljefs ir līdzens, tai ir kompakta struktūra un pietiekami daudz vietas, lai izveidotu plašu riteņbraukšanai piemērotu tīklojumu. Jau tagad 30% iedzīvotāju regulāri pārvietojas kājām, vai brauc ar velosipēdu. 70% skolēnu nokļūst uz skolu ar sabiedrisko transportu, velosipēdu vai pārvietojoties kājām. Vasaras atvaļinājumu laikā, gājēju un riteņbraucēju skaits pārsniedz automašīnu skaitu. Kad automašīnu vadītājiem jautāja, vai tie izmainītu savus pārvietošanās paradumus pie pareizi izvēlētas infrastruktūras attīstības, no šīs respondentu grupas tika saņemts milzīgs atbalsts.



Budapešta, Ungārija

– Integrēšana un politikas koordinēšana

Budapešta ir piemērs mobilitātes plāna integrēšanai pašvaldības kopējās politikas ietvaros. 2003. gadā pilsēta apstiprināja Pilsētvides attīstības koncepciju. Tā nosaka pamatnostādnes un ilgtermiņa prioritātes pilsētas vispārējai attīstībai. Pamatojoties uz šo koncepciju un plašām konsultācijām ar iesaistītajām pusēm, pilsēta izstrādāja Budapeštas pilsētas attīstības stratēģiju, kas pazīstams arī kā Podmaniczky plāns. Šis politikas dokuments nosaka pilsētas attīstības prioritātes laika posmā 2005. – 2013. gadam, ietverot galvenos pilsētas attīstības pasākumus. Pilsētas attīstības stratēģija ir papildināta ar Budapeštas centrālās daļas mobilitātes plānu. Šis plāns tika izveidots 2007. gadā, lai atdzīvinātu iekšpilsētu, veicot satiksmes samazināšanu plašā mērogā, un ar infrastruktūras projektiem ilgtspējīgai mobilitātei. Plāns nosaka prioritāti nemotorizētajam vietējam transportam, lai atbalstītu vietējos uzņēmumus un uzlabotu dzīves kvalitāti.



Odense, Dānija

– iesaistīto pušu un iedzīvotāju saziņa

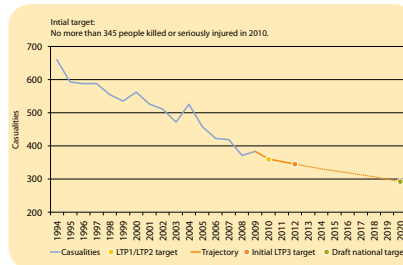
Veltot lielas pūles saziņai ar iedzīvotājiem par Satiksmes un mobilitātes plānu, Odense pilsētai beidzot izdevās slēgt divus galvenos ceļus automašīnu satiksmei – to, ko iepriekš nācās pārtraukt, jo satiksmes plūsmu pārvietošana darīja raizes sabiedrībai. 2007. gadā, pilsēta iesaistīja visplašāko ieinteresēto pušu loku (ne tikai vietējos iedzīvotājus, bet arī daudzas dažādas grupas no visas pilsētas), un izveidoja īpašu "Aprīkojumu", lai vienkāršotā veidā izskaidrotu satiksmes plānošanu. Turklāt pats plāns tika pakāpeniski pārveidots no dokumenta par automašīnām un satiksmes plūsmu uz dokumentu par cilvēkiem un dzīves vietu, un tas tika pastāvīgi atspoguļots Interneta vietnē, uz plakātiem, vietējā presē un arī saistībā ar īpašiem pasākumiem pilsētā. Šis darbs atmaksājās, un Pilsētas Dome vienbalsīgi apstiprināja šo plānu.



Lille, Francija

– Pamatnostādņu sagatavošana

Lillē plāna Plan de Déplacements Urbains (Ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plāns) izstrādāšana sākās pēc lielās pilsētu atjaunināšanas kustības 1990-tajos gados. Jaunais TGV termināls radīja iespēju izveidot pilnīgi jaunu ciematu, Euralille, kas kalpo arī kā starptautiskā, nacionālā, reģionālā un vietējā sabiedriskā transporta savienojuma mezgls. Plānotāju pamatnostādnes ir par ekonomiski attīstītu un starptautiskai sadarbībai atvērtu pilsētu. Sabiedriskās telpas atjaunināšanai, kur pašlaik pārsvarā dominē satiksmes plūsma, ir svarīga loma, veidojot pievilcīgu pilsētu. Viens no stratēģiskiem jautājumiem bija izvēle starp metro sistēmas un virszemes sabiedriskā transporta (autobusu un tramvaju) turpmāku attīstību. Pilsēta izvēlējās virszemes transporta attīstību, kā iespēju, lai pārstrukturētu, pārkārtotu un no jauna definētu sabiedriskās telpas koncepciju.



Kembridžsīra, Apvienotā Karaliste

– Mērķlielumi un trajektorijas

Trešais Kembridžsīras vietējais transporta plāns (VTP) 2011.-2026.gadam nosaka indikatorus un mērķlielumus, kurus izmanto plāna uzdevumu sasniegšanas progresa pārbaudei. Izvēlētie indikatori atspoguļo Kembridžsīrai svarīgākos jautājumus, bet tai pašā laikā dodot iespēju salīdzinājumam ar citām vietējām pašvaldībām valstī. VTP ietver atspoguļojumu, kas atļauj labāk saprast saistību starp uzdevumiem, mērķlielumiem un ilgtermiņa trajektorijām. 2009. gadā noteiktie nacionālie mērķlielumi satiksmes drošībai paredz bojā gājušo vai nopietni ievainoto cilvēku skaita samazinājumu par 33% līdz 2020. gadam. VTP nosaka sākotnējos mērķlielumus šim indikatoram līdz 2012. gadam. Attēlā parādīta situācija Kembridžsīrā no 1994. gada, kā arī VTP noteiktais sasniedzamais mērķlielums 2012. gadā.



Ģente, Beļģija

– Sabiedrības informēšana

2007. gadā Ģentes pilsēta un pieci citi partneri uzsāka projektu, lai pārveidotu centrālo dzelzceļa staciju. Līdz 2020. gadam, Ģentes Sint-Pieters un dzelzceļa stacijai apkārt esošajā teritorijā ir paredzēta plaša attīstība, nodrošinot labas iespējas dažāda veida transporta savienojumiem. Tik liela projekta ieviešanai bija nepieciešama saskaņotas informācijas un konsultēšanas stratēģija, lai panāktu un nezaudētu sabiedrības akceptu šiem darbiem. Tika izveidots pastāvīgs informācijas sniegšanas punkts, kur atradās kartes, video materiāli un 3D modeļi, regulāri tika izdota avīze vietējiem iedzīvotājiem, tika organizēti pasākumi skolās un „dialoga kafējnīcas”, lai dotu cilvēkiem iespēju detāliem komentāriem par šo projektu. Divas reizes gadā, iedzīvotāji tiek aicināti uz būvlaukumu. Šajos gadījumos, 400 līdz 800 cilvēki tiek aicināti mazās grupās, lai iepazītos ar darbu gaitu un saņemtu papildus skaidrojumu no projekta partneriem un inženieriem.

IEGUVUMI



Labāks iespaids par pilsētu

Pilsēta, kura ir iesaistījies ilgtspējīgā pilsētvides plānošanā var uzlabot savu tēlu kā inovatīva un tālredzīga pilsēta.



Labāka dzīves kvalitāte

IPMP nozīmē plānošanu cilvēku vajadzībām, nekā mašīnām un transporta plūsmām. Tas ietver emocionālu ziņu, piemēram, mērķi uzlabot sabiedriskās telpas kvalitāti un bērnu drošību.



Uzlabota mobilitāte un pieejamība

Uz cilvēkiem vērsta pilsētas mobilitātes plānošana galā uzlabo iedzīvotāju mobilitātes iespējas un sekmē pieejamību dažādām teritorijām un pakalpojumiem pilsētās.



Ieguvumi videi un veselībai

Gaisa kvalitātes uzlabojumi, trokšņu samazinājums un klimata pārmaiņu ietekmes samazināšana sekmē veselības uzlabošanos un ievērojami samazina ar veselības aizsardzību saistītās izmaksas.



Iespēja sasniegt vairāk cilvēku

Ilgspējīgas pilsētvides mobilitātes plānošana sniedz iespējas sasniegt vairāk cilvēku un labāk ievērot dažādu sabiedrības grupu vajadzības.



Iedzīvotāju un iesaistīto pušu atbalstīti lēmumi

Plānošana cilvēku vajadzībām nozīmē plānot kopā ar tiem. Iesaistot iedzīvotājus un iesaistītās puses, pieņemtie lēmumi par vai pret pilsētvides mobilitātes pasākumiem var iegūt ievērojamu "sabiedrības akceptu".



Likumdošanas prasību efektīva izpilde

Ilgtermiņa pilsētvides mobilitātes plānošana piedāvā efektīvu risinājumu, kā ievērot un izpildīt likumdošanas prasības saistībā ar Eiropas Komisijas Gaisa kvalitātes direktīvu vai nacionālos noteikumus par trokšņa līmeņiem.



Konkurrētspējīgākas pilsētas un finanšu līdzekļu pieejamība

IPMP var sniegt pieeju finanšu līdzekļiem, kas atbalsta inovatīvus risinājumus – iespējami nodrošinot priekšroku pār citām pilsētām pieteikumu konkursos.



Jauns politiskais skatījums, integrācijas iespēja

IPMP piedāvā ilgtermiņa un stratēģiskas pamatnostādnes. Tas sekmē efektīvu plānošanas risinājumu rašanos, kuru mērķis ir integrēt dažādus politikas sektorus, atbildīgās institūcijas, kā arī pilsētas un to apkārtnes teritorijas.

INFORMĀCIJA

Eiropas Komisija vēlas paātrināt liela mēroga ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plānu izstrādāšanu vietējās un reģionālajās pašvaldībās Eiropā, sniedzot vispusīgu informāciju par šo plānu ietvaru, saturu un priekšrocībām.

ATBALSTS

2011. gadā izstrādātā rokasgrāmata "Ilgtermiņa pilsētvides mobilitātes plānu sagatavošana un ieviešana" iepazīstina ar ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plānu koncepciju un parāda šī plāna sagatavošanai nepieciešamos soļus. Rokasgrāmata ir domāta transporta un mobilitātes praktisko aktivitāšu ieviešanai pilsētās, kā arī citām iesaistītajām pusēm kuras būtu jāiesaista ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plānu sagatavošanā un ieviešanā.

SEMINĀRI

2011. un 2012. gadā, Eiropas Komisijas noteiktu ekspertu grupa ievieš 35 seminārus nacionālajās valodās un pieredzes apmaiņas pasākumus par ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plāniem visā Eiropā. Lūdzu sazināties ar mums, lai iegūtu informāciju par semināru jums tuvākajā vietā.

Papildus informāciju var atrast:
www.mobilityplans.eu



SUSTAINABLE
URBAN MOBILITY
PLANS



Plānošana cilvēku vajadzībām

KONTAKTINFORMĀCIJA

E-pasts: enquiries@mobilityplans.eu

Tel.: +49.221.60 60 55 - 13

www.mobilityplans.eu

Ilgtspējīgas pilsētvides mobilitātes plāni

c/o Rupprecht Consult – Forschung und Beratung GmbH

Clever Strasse 13 – 15

50668 Kelne

Vācija

Atruna: "Plānošana cilvēku vajadzībām" ir reģistrēta kopienas preču zīme. Par šī dokumenta saturu pilnībā atbildīgi ir tā autori. Dokuments neatspoguļo Eiropas Savienības viedokli. Gan EACI, gan arī Eiropas Komisija nav atbildīga par šīs informācijas jebkuru izmantošanu.

Foto attēli: András Ekés (Vāks; 4., 5.lpp.), Koprivnicas pilsētas foto galerija (8.lpp.), Budapeštas pašvaldība V. rajons (8.lpp.), Odense pilsēta (8.lpp.), Max Lerouge (9.lpp.), Informācijas punkta projekts Ģente Sint-Pieters (9.lpp.), www.eltis.org (2., 3., 10.lpp.), Harry Schiffer (11.lpp.), FGM-AMOR (10., 11.lpp.), Rupprecht Consult (3., 4., 5.lpp.)

www.mobilityplans.eu

Supported by
INTELLIGENT ENERGY
EUROPE 